

Politik Çoğulculuk ve Devlet

Political Pluralism and The State

Canan SEZENLER*

Ejdan SADRAZAM**

Öz

Bu çalışma, çeşitli toplumsal grupların davranışsal etkileşim içerisinde kendi tercihlerini nasıl belirlediği ve kamu politikalarına dönüştürdüğünü açıklamaya çalışan, politik çoğulculuk kuramını anlama girişimidir. Toplumsal, kurumsal ve ideolojik pratiklerin çeşitliliğine önem veren politik çoğulculuk, tarihsel olarak klasik ve çağdaş çoğulculuk olarak iki dönemde ele alınabilir. Çalışmada, bu iki dönemin ayırt edici özellikleri ile çoğulculuğun konjonktürel olarak yaşadığı dönüşüm özlü bir biçimde çözümlenmeye çalışılmıştır. Devletin kutsanmasına varan mutlak egemenlik anlayışına karşı temkinli bir tutum izlememizi söyleyen çoğulculuk anlayışının savları, Ortaçağ Avrupa toplumu içerisinde filizlendi. Devletin kutsallık perdesinin kalkması, dokunulmazlık veya eleştirilemezlik zırhının kaybolması anlamını taşımaktadır. Farklı düşünce ve farklı düşüncelere dayalı örgütlenmeler, toplumsal çeşitliliği artırırken, demokrasinin gelişmesine de katkıda bulunur. Öyle ki, sivil toplumun gücü arttıkça, devlet toplumsal olarak kontrol edilebilir hale gelir. Diğer bir deyişle, kurumsal ve toplumsal çoğulculuk, bir yandan hakların korunmasına diğer yandan da toplumun politik gelişmesine hizmet eder. Yeni Çoğulcuların değerlendirmelerinde, seçim veya partiler arası rekabet gibi geleneksel politikalar ikincil öneme sahiptir. Tüm kusurlarına ve başarısızlıklarına rağmen, Batı tarzı liberal devletin modern çağın en rasyonel ve en ileri yönetsel örgütlenmesi olduğuna inanmayı sürdürmektedirler. Sınıfa dayalı siyasi bölünmelerin azalacağını, sanayi sonrası toplumlarının ideolojilerin tahakkümünden kurtulacağını ve temsili kurumların devlet işleyişi üzerindeki etkisinin azalacağını kabul ederek, özel girişimciliğin öneminin artacağı savunurlar. Bu nedenle devlet, başta ekonomi olmak üzere toplumsal yaşama müdahalelerine son vermeli, çıkar gruplarının özgürce rekabet etmesine izin verilmelidir. Politik çoğulculuk, çok farklı çıkarlara sahip çeşitli toplumsal grupların bir arada yaşayabilme koşullarını hazırlamak için ciddi açılımlar sağlamakla birlikte iktidar, egemenlik gibi toplumsal olguların doğasının nötr olarak kabul edilmesi, somutu açıklamaya ilişkin savlarında yetersizliklere yol açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Politik Çoğulculuk, Devlet Kuramları, Demokrasi, Sivil Toplum, Poliarşi

* Lefke Avrupa Üniversitesi, 186255@std.eul.edu.tr : ORCID:0000-0002-7407-4948

** Yakın Doğu Üniversitesi, ejdan.sadrazam@neu.edu.tr : ORCID: 0000-0002-4623-3040

Abstract

This study is an attempt to understand the theory of political pluralism, which tries to explain how various social groups determine their social preferences through behavioral interaction and transform them into policies. Political pluralism, which attaches importance to the diversity of social, institutional and ideological practices, can be considered historically in two periods as classical and contemporary pluralism. In this study, the distinctive features of these two periods and the conjunctural change experienced by pluralism are also tried to be analyzed succinctly. The arguments of both classical and contemporary understanding of pluralism tell us to take a cautious attitude towards the understanding of absolute sovereignty, which has sprouted in the medieval European society and reached the consecration of the state. It means the lifting of the veil of holiness of the state, the loss of the armor of immunity. Organizations based on different ideas and opinions increase social diversity and contribute to the development of democracy. So much so that as the power of civil society increases, the state becomes socially controllable. In other words, institutional and social pluralism serves the protection of rights on the one hand, and the political development of society on the other. Traditional policies such as an election or inter-party competition are of secondary importance in the evaluations of the New Pluralists. Despite all its flaws and failures, they continue to believe that the Western-style liberal state is the most rational, and most advanced administrative organization of the modern era. They argue that the importance of private entrepreneurship will increase, recognizing that class-based political divisions will decrease, post-industrial societies will be liberated from the domination of ideologies, and the influence of representative institutions on the functioning of the state will decrease. For this reason, the state should stop its interventions in social life, especially in the economy, and interest groups should be allowed to compete freely. Political pluralism offers serious expansions to prepare the conditions for the coexistence of various social groups that have got very different interests. However, the acceptance of the nature of social phenomena such as power and sovereignty as neutral leads to inadequacies in their arguments regarding concrete explanation.

Keywords: Political Pluralism, State Theories, Democracy, Civil Society, Polyarchy

1. Giriş

Çoğulculuk, sınırları çizilmiş bir coğrafyada, üstün ve sınırsız güç merkezi olarak egemenliği kendinde toplayan tekçil devlet anlayışına tepki olarak, G.D.H. Cole, J.N. Figgis ve H.J. Laski gibi düşünürler tarafından geliştirilen eklektik bir kuramdır (Hirst, 1993, s.1). Çoğulculuk, liberal demokrasi ile çoğu kez özdeş kabul edilse de ontolojik olarak bu durum kendi postulatlarına aykırıdır. Çoğulculuk her alanda birden çok şeyin var olduğu ya da olması gerektiğini peşinen kabul eder. Felsefi düzeyde tekçi inanca karşı çokluğu öne sürer. Değerler silsilesi ise tek bir hiyerarşik sisteme indirgenemez. Çoğulculara göre herkesi bağlayan değerler sisteminin varlığı gerçeklikle örtüşmez (Crowder, 1994, s. 293). Toplumsal, kurumsal ve ideolojik pratiklerin çeşitliliğine önem veren politik çoğulculuk, çeşitli toplumsal grupların davranışsal etkileşimleri

altında toplumsal tercihlerin nasıl belirlendiğini ve kamu politikalarına dönüştüğünü anlamaya çalışan düşünsel bir girişimdir (Cerny, 2006, s. 81-111).

Çoğulcu düşünceye göre egemenliğin tek başına devlete ait oluşu doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü toplum içerisinde aile, din gibi devletle veya devlet öncesinden gelen bir çok politik, kültürel ve ekonomik kurum vardır. Bu gerçekliği ortaya koyabilmek için Ortaçağ Avrupası'nın bölünmüş iktidarı örnek gösterilir. Alman Hukukçu Otto Von Gierke, Ortaçağ'da Kilise ve loncaların iç özgürlüğe sahip olmaları nedeniyle egemenliğin belirli düzeyde kendilerinde topladığını savunmuştur. Bu savdan hareket eden çoğulcular, nasıl ki Ortaçağ'da kilise ve loncalar özgürlüğe ve özerkliğe sahipse, günümüzde de sivil toplum örgütlerinin, özgürlük ve özerkliğe sahip olması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır (Gierke, 2002, s. 230-46).

Devlet, diğerleri gibi yalnızca bir kurumdur. Egemenliği kendine mal etmesi ve tek başına kullanması doğru değildir. Jean Bodin'in tek, devredilemez, bölünemez, sınırsız ve mutlak bir iktidar anlamına gelen egemenlik kavramının geçerliliği yoktur (Kapani, 2004, s. 56). Tersinde egemenliğin özünde çoğulculuk vardır. Bölünebilir, paylaşılabilir niteliktedir. Laski'ye göre anaakım egemenlik kuramının geçerli olduğunu söylemek mümkün değildir. Politik yükümlülük ahlaki bir sorundur. Şu durumda, devletin yurttaşlarını itaate zorlayacak üstün bir ilkesi/geçerli bir dayanağı yoktur. Devlet, şiddet araçlarının tekeline sahip olsa da o gücü dengeleyebilecek sendikalar, dernekler gibi toplumun geneline yayılmış örgütlerden üstün değildir (Hirst, 1993, s. 13). Hegelci ahlak düşüncesinden esinlenen Ernest Barker için devlet, ortak yaşam içerisindeki bireyleri ve diğer kurumları kucaklayan büyük bir birliktir (Dyson, 2009, s.xx). O birlik içerisinde politik, dini, ekonomik ve benzeri alanlarda oluşan örgütler, devletten görece özerktir ve özgün bir iç yaşama sahiptir.

Devlet, yasal olarak güç kullanma tekeline sahip olmakla egemenliğin yalnızca kendine ait olduğu izlenimi yaratmaktadır. Oysa üyelerinin sadakatle bağlı olduğu ve toplum içerisinde çeşitli işlevleri yerine getiren her örgütlenme, devlet kadar egemenliğe sahiptir. İddia edildiği gibi egemenlik bölünmez değil, halihazırda toplum içerisinde paylaşılmış durumdadır. Bu durumda devlet eşsiz değildir; yüce ve sınırsız yetkilere sahip olmamalıdır.

2. Çoğulculuğun Kökenleri

Otto V. Gierke'nin öncü yazıları ile filizlenen çağdaş çoğulcu kuramın izlerini hiç şüphe yoktur ki, devletin doğuşundan itibaren sürülebiliriz. Somut örnekler incelendiğinde devletin ortaya çıkışının karmaşık bir işbölümü ve anlamlı tabakalaşmanın varlığını gerektirdiğini görmekteyiz (Eroğul, 1999, s.93-4). Ortaçağ Avrupası'nda monarşiler, tekçil-*monolitik* devlet inşa sürecine girişmeden önce feodal anarşi dönemi yaşanmaktaydı. Bu dönemin ayırt edici özelliklerinden biri, kralın da diğer buyuranlar içerisinde ancak eşitler arasındaki birinci – *primus inter pares* olmasıydı. Diğer bir deyişle, kral, ülkesini paylaştığı diğer senyörlerinden yalnızca birisiydi. Üstelik politik iktidar yalnızca dünyevi senyörler tarafından paylaşılmıyordu: Kilise, dünyevi iktidar karşısında bir denge unsuru, politik iktidarın güçlü bir ortağı konumundaydı. Yine

toplumsal yapı içerisinde üretim ve üleşim alanlarında faaliyet gösteren lonca gibi geleneksel meslek örgütlenmelerinin siyasal iktidarın egemenliğini belirli ölçülerde paylaştığını söylemek mümkündür.

16. ve 17. yüzyıllarda Feodal Avrupa'nın yaşadığı uzun soluklu ekonomik krizlerin politik sonucu olarak merkezi-mutlakiyetçi devlet ortaya çıktı. Merkezileşme, tüm güçlerin hükümdarda toplanmasını sağladı. Bu durum feodalizmin parçalı, bir çok egemenlik adacığında oluşan yumuşak birlikteliğinden kesin kopuş anlamına geliyordu (Anderson, 2013, s.15). Zamanla merkezi-mutlakiyetçi devletler, isyan ve halk hareketleri ile karşı karşıya kalınca krallar, kendilerinde topladıkları gücü parlamento ile paylaşmak zorunda kalırlar. Bu da çağdaş anlamda demokrasinin gelişiminin başlangıcı oldu. Hükümdarın otoritesi sınırlandıkcı parlamentoların ve hükümetlerin gücü artı. Ne var ki bu süreç içerisinde egemenlik halk veya millet adına devlete aktarıldı. Devletin yüce ve dokunulmaz olduğu varsayımı güçlendi. Politik alanda devletin diğeri tüm çıkarların üzerinde ayrıcalıklı bir konuma yükselmesine yol açtı. Toplumsal irade, bireysel beklentilerin üzerindeydi, şu halde bireyin mutluluğu da toplumun veya ulusun çıkarları uğruna ihmal edilebilirdi (Ağaoğulları, 2006, s. 176-177, 229).

17. yüzyılın sonlarında yaşamış John Locke, çağdaş çoğulcu görüşün öncülerindendir. Locke göre devlet, yurttaşlarının rızasını alması gerekir. Bu nedenle onu yönetenler asla mutlak güce sahip olmamalıdır. Locke bu savı, insanın doğal durumundan siyasal topluma geçiş sürecinde özgürlük ve eşitlikleri korunamayacağı fikrinden kaynaklanır. Politik toplum üstündür; çünkü insanlara yasa sunarak ve onları yasalara uymaya zorlayarak, düzene bağlılıkları için sarsılmaz bir zemin oluşturur. Farklı taraflar arasında çıkabilecek tartışmalarda yargıçlık görevini üstlenir ve son olarak oluşturulan düzeni ihlal edecek olanları cezalandırma aygıtı olarak işlev görür (Locke, 2016, s.87-137, Savran, 1987, s.31). Locke politik toplumu, doğal toplumda ortaya çıkacak gerilim ve çatışmaları çözümlenecek bir aygıt olarak kurgulamaktadır.

Locke'un devleti bir iktidar merkezi olarak karşımıza çıkmaz. O, zaten tüm topluma yayılmış olan iktidarı dengeleyici, sınırlayıcı ve düzenleyici bir hakem görünümündedir. Mutlak ve sınırsız devlet erkinin reddedilmesi, devletin hakem işleviyle ele alınması, çoğulcu politik kuramın ayırt edici savlarından biri olarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Locke'un bu çıkarımı; Leviathan'da 'herkesin herkese karşı savaşı' olarak tanımladığı kaotik ortamdan kaçınmanın tek yolunun devletin mutlak iktidarına boğun eğmek olduğunu vurgulayan Thomas Hobbes'un düşüncesinden farklıdır (Hobbes, 2016, s.127-130). Hobbes'a göre devletin kaynağı, gücün özgünlüğünde aranmalıdır. Ona göre insanın gücünü belirleyen, diğerlerine karşı üstün durumda olmasıdır. Gücün başkalarıyla karşılaştırmayı gerektiren bu durum, özünde diğerlerinden üstün olmayı gerektirdiğinden onu sürekli artırma baskısı yaratmaktadır. Bu baskı altında insanlar, sürekli birbirleriyle savaşmak zorunda kalmaktadırlar. Devlet, kendisiyle rekabet edebilecek başka bir güç olmadığından, diğerlerinin kadir-i mutlak efendisi haline gelmekte, tebaasına buyurma hakkını kazanmaktadır (Savran, 1987, s. 37-8).

18. yüzyıl Avrupası'nda mutlakiyetçi rejimlerin yükselişiyle birlikte egemenliğin en üst politik otorite kaynağı olduğu ve olması gerektiği doktrini gelişti. Mutlak egemenlik doktrinine tepki, Fransız düşünür Montesquieu tarafından ortaya konuldu. Montesquieu (2017), İngiliz sisteminden övgü ile bahsettiği Yasaların Ruhu Üzerine adlı eserinde, politik iktidarın yasama, yürütme ve yargı alanlarının birbirinden ayrılması gerektiğini ortaya koyar. Ona göre, o günkü Fransız mutlak monarşisi karşısında, monarşi ve aristokrasinin egemenliği paylaştığı İngiliz yönetim sistemi çok daha iyiydi. İktidar yetkilerinin kötüye kullanılmasını önlemenin tek yolu, iktidarı iktidarla sınırlandırmaktı. Ona göre herhangi bir siyasal düzende, özgürlüğün var olup olmadığını anlamak için iktidarın iktidarla sınırlandırılmış olup olmadığına bakmak gerekir (Montesquieu, 2017, s. 196-7, Şenel, 1995, s. 353-4).

19. yüzyılın önemli çoğulcu düşünürlerinden biri olarak kabul edilen Alexis de Tocqueville, düşüncelerini geliştirirken Amerikan demokrasisinin eşitlik ile özgürlüğü birleştirebilmesinden oldukça etkilenmiştir. Tocqueville'e göre Amerikan demokrasi gücünü, siyasal hakları tüm yurttaşlarına eşit bir biçimde tanımamasından almaktadır (Tocqueville, 2016, s. 249). Amerika'da güçlü gönüllü dernekler ile çoğunluğa saygı temelinde oluşmuş hoşgörü temelli etik değerlerin sivil toplum içerisindeki varlığı, siyasal erkin toplum geneline yayılmasının temelini oluşturmaktadır. Tocqueville'e göre, Fransızların içinde yaşadıkları krizin esas nedeni ise tek kişinin otoriter yönetimine mahkûm olmalarıydı. Fransa'da görece istikrarlı feodal kast sisteminin çözülmesi; yani doğuma dayalı parçalanmış ve dağılmış güç yapısının ortadan kalkması, merkezileşme eğilimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gelişmeler içerisinde köylüden krala uzanan aristokratik bağ kopmuştur. Demokratik toplum, özgür olamayacak kadar dağınık ve birbirinden yalıtılmış, politik olarak ilgisiz bireyler üretmiştir. Tocqueville'e göre yerel yönetim ve birbirinden oldukça farklı grupların sahip olduğu güçlü örgütler, politik eğitim ve kamu ruhunun gelişimi için eşsiz bir ortam yaratır. Bireylerin kendi çıkarlarını aşmalarını ve tam bir yurttaş olarak gelişmelerini sağlar.

Tocqueville'in 'Amerika'da Demokrasi' (2016) adlı kitabından etkilenen John Stuart Mill, onun görüşlerini daha ileri taşıyarak geliştirmiştir. Mill'e göre İngiltere'de olduğu gibi hükümdar ile halk arasında arabuluculuk yapan soyluluk, özgürlüğün kaynağıydı. Demokrasilerin önlenemez yükselişine inanan Mill'e göre demokrasilerde özgürlük olacaksa buna benzer bir arabuluculuk ilişkisinin kurulması gereklidir. Demokrasilerde devlet ile yurttaşlar arasında arabuluculuk ilişkisi temsil kurumları ya da parlamentolar aracılığıyla sağlanır. Temsil kurumları, halktan aldıkları yetkiyi sınırsızca kullanma yetkisine sahip değillerdir. Öyle ki gerektiğinde tüm halk veya halkın çoğunluğu düzenli aralıklarla kendileri tarafından seçilen vekilleri denetleyebilmeli, yönetsel işlemleri dilerlerse kendileri yerine getirebilmelidir (Mill, 2017, s. 135).

20. yüzyılın başlarında çoğulcu düşünceden etkilenen Arthur Bentley (1908), grup etkileşimlerinin toplumsal kontrol ve denge sağlayabileceği düşüncesini ortaya atılmıştır. Ona göre sivil toplum örgütleri; grup beklentilerini ortak noktada buluşturabilme ve toplumu gözlemleme yetenekleri sayesinde politik yaşamın temel hammadde haline gelmişlerdir (Bentley, 1908, s. 204).

3. Egemenliğin Paylaşımı ve Çağdaş Çoğulculuğun Doğuşu

İkinci Dünya Savaşı sonrası Batı toplumlarında 'Refah Devleti'nin kurumsallaşması ile birlikte, devletin işlevlerinde de hızlı artış yaşandı. 'Refah Devleti' uygulamalarının temelinde, Keynesyen ekonomi politikalar vardı. Keynes'e göre Neo-Klasik kuramın kabul ettiği şekliyle piyasaının kendiliğinden tam istihdama ulaşması mümkün değildi. Tam istihdama ulaşılabilmesi için kamu sektörünün büyütülmesi ve istihdamın artırılması gerekiyordu (Savaş, 1999, s.755-6). Bu bakış açısıyla, 'uzmanlaşmış' devletin müdahalede bulunmadığı neredeyse hiçbir yaşam alanı kalmadı. Marksistlere göre devletin kitleleri bu denli kuşatmasının nedeni, egemen sınıfların sırtından işgücünün yeniden üretim maliyetlerini alarak, bizzat kendisinin üstlenmesiydi (Rosanvallon, 2004, s.142).

Devletin tüm müdahalelerine rağmen kapitalizmin yaşadığı krizleri bir türlü önleyememesi ve kitlelerin beklentilerini karşılayamaması bir takım toplumsal tepkilerin yaşanmasına neden oldu. Bu tepkiler cinsiyet ayrımcılığı, çevre ve doğa soruları gibi çeşitli kalkışma ve mücadelelerle ortaya çıkıyordu. Nasıl ki merkezleşmeye karşı halk kitlelerin tepkileri demokrasinin gelişimine yol açmışsa şimdi de yurttaşların, aile veya devlet tarafından temsil edilmeyen ortak çıkarlarının alanı olan sivil toplum içerisinde filizlenen ve tüm toplumu kuşatan kalkışma ve mücadeleler, egemen ve kutsal/dokunulmaz devlete karşı çoğulculuğun doğuşu ile sonuçlanacaktı (Erdoğan, 2005, s.668).

Geleneksel çoğulcu düşünürler bu dönemde kendi savlarını geliştirmek için pek çok yöntemi ve düşünsel kaynağı bir arada kullandılar. Bunlar arasında olguculuk, davranışçılık ve işlevselcilik vardı. Savaş sonrası bir kısım çoğulcu düşünür, 1930'larda Viyana Çevresi diye adlandırılan ve Moritz Schlick, Rudolph Carnap ve Otto Neurath gibi bir grup filozof tarafından yayılan 'mantıksal pozitivizmden' etkilenmiştir (Carnap, 1956). Mantıksal pozitivistler, tüm ifadelerin kapsamlı bir şekilde üç türe ayrılabilmesine inanıyorlardı: Tanım gereği doğru olan ifadeler, gerçek dünya gözlemi ile ampirik olarak doğrulanabilir ifadeler ve son olarak ne tanımlı ne de ampirik olarak doğrulanabilir olan 'anlamsız' ifadeler. Çoğulcular bu ifadelerden ikincisini benimsediler ve politika hakkında analiz ve ampirik gözlem yoluyla nicel biçimde sınanabilen yasalara ulaşabileceklerini kabul ettiler. Bu düşünsel seçim, insanların nesnel davranış kalıpları oluşturarak hareket ettikleri varsayımının da kabulüydü. Harold Lasswell bu eğilimi politika bilimine uyarlayarak, 'kim, neyi, ne zaman, nasıl alır?' şeklinde formüle etmiştir (Lasswell, 1966).

Olguculuğun ve davranışçı yaklaşımın çoğulcu araştırmalar üzerindeki etkisi, Robert Dahl'ın düşüncelerinde de görülebilir. Dahl, iki yaklaşımı belirli ölçüde birbiriyle kaynaştırmaya çalışmıştır. Dahl'a (1993) göre özgürlük, eşitlik ve katılımcılık değerlerini içselleştirebilen modern demokrasi zorunlu olarak temsildir. Temsili demokrasi ise kaçınılmaz olarak küçük bir azınlığın çoğunluğu yönetmesi anlamına gelir. İdeal yönetim tarzı ise tüm yurttaşların egemenliği olan demokrasiden de küçük bir azınlığın egemenliği olan oligarşiden de farklıdır. Dahl'ın (1971) ideal yönetim tarzı, birçok kişinin yönetimi olarak adlandırdığı poliarşidir.

Demokrasi, yurttaşların kendi tercihlerini belirleyebildiği, bu tercihleri çeşitli eylemler aracılığıyla duyurabildiği, hükümetlerin farklılaşmış tercihlere karşı eşit mesafede bulunduğu bir süreçtir. Demokrasi, kurucu öğeler olan bireyleri, kurumları ve ilgili tarafları toplumsal iktidarı paylaşmaya zorlar (Brown, 2010, s.61). Amerikan hükümet sistemi incelemesinde Dahl, bireyler ya da taraflar ya da her ikisi arasındaki sürekli politik rekabetin demokrasiyi diktatörlükten ayıran toplumsal kontrol mekanizmasını yarattığı kanısındadır (Dahl, 1971, s.3). Bu mekanizma, bireyler ve tarafların tercihlerinin liderler tarafından dikkate alınmasını sağlamakta ve bu yolla da azınlıkların hem sayısını hem de çeşitliliğini de artırarak politik eşitliği pekiştirilebilmektedir. Dahl'a göre poliarsi, ne salt çoğunluğu ne de birleşmiş azınlığı ifade eder. Poliarsi; rahatça birbirleriyle rekabet edebilen 'azınlıklar' sistemidir (Krouse, 1982, s.443).

Çoğulculuğu etkileyen diğer bir düşünsel kaynak ise bireyciliktir. Bireyciler devlet, sınıf, beyaz yakalı, Afro-Amerikan gibi insan kolektivitelerini adlandırmak için kullanılan kategorilerin son tahlilde bireylerden oluşan birliktelikler olduğunu savunmaktadırlar. Dolayısıyla onlar için asıl olan bireyin kendisidir. Bireyler kolektifler içerisindeki seçimlerini kendi özgür iradeleriyle gerçekleştirmektedirler. Hiçbir seçim diğerinden üstün değildir. Benzer şekilde hiçbir düşünce, inanç veya ideoloji de diğerinden üstün değildir. Heywood'un değişimi nötrdür (Heywood, 2007, s.59). Bu bakımdan toplumsal yaşama ilişkin algısal ve bilişsel yetersizliklerden veya meta fetişizminin yapısal sonuçlarından kaynaklanan Marksist 'yanlış bilinç' kavramı gerçekçi bulunmaz (Callinicos, 1989, s.131, Eagleton, 2011, s.121).

Kolektivitenin nesnel çıkarları yoktur, kolektivite içerisindeki bireylerin ayrı ayrı çıkarları vardır. Bu çıkar ve beklentiler tekçil değil, çoğulcudur. Yeni Çoğulcu yaklaşımı derinden etkileyen ve James Buchanan'ın öncülerinden olduğu Virginia Kamu Tercihi Ekonomi Okulu savlarına göre, politik alanda ekonomik rasyonellik ilkeleri geçerlidir. Şöyle ki, bireyler nasıl piyasada alıcı ve satıcı olarak faydalarını azami düzeye çıkartmaya çalışıyorlarsa, aynı kişiler politik ortamda oy verici ve alıcıları olarak eşyanın tabiatı gereği faydalarını azami düzeye çıkartmak için akılcı hareket tarzları geliştireceklerdir (Buchanan ve Tullock, 1962).

1950'li yıllarda çoğulculuk, Amerika Birleşik Devletleri'nde oldukça popüler olan işlevselcilikten özellikle Talcott Parsons düşüncelerinden de etkilenmişlerdir. En basit anlatımıyla işlevselcilik, toplumsal olayların yararlı sonuçlara sahip olduğu varsaymaktadır. Parsons'ın işlevselciliğe 'yapı' kavramını dahil etmesi sonrasında toplumu, kendi üyelerinin üstünde ve ötesinde kendine ait bir devinime sahip varlık olduğu algısı güçlenmiştir (Slattery, 2003, s.376).

Sosyolojik işlevsellik iki tema ile ilişkilidir: Birincisi, toplumların giderek daha karmaşıklaştığını ve farklılaştığını, ikincisi ise farklılaşmasının kaçınılmaz sonucu olarak liberal demokratik devletlerin modernleşeceği varsayımıdır. Toplumsal düzen ve istikrar, her biri ayrı ayrı uzmanlaşmış işlevlere sahip istikrarlı çoğulcu yapılar tarafından sağlanmaktadır. Toplumun bütünleşmesine hizmet eden her öge gereklidir; toplumsal düzen de toplumun üyeleri arasında normatif bir düşünce birliği ile sağlanmaktadır. Toplumsal hareketliliğin yarattığı dengesizliğe karşı güç sisteminin örgütlenmesinin odağında ise devlet vardır (Parsons, 2005, s.523).

Çoğulcu düşünürlerin bazıları, işlevselciliğin toplumsal bütünleşme ve istikrar savlarını kabul etmekle birlikte, çoğulculuğun kendi argümanları toplumların bütünleşik öğelerinin görece kalıcı ve kararlı olduğunu kabul etmemektedir. Tersine toplumlar değişim ve çatışmalara neden olan çeşitlilikle karakterize edilirler. Bu nedenledir ki, belirli toplumsal kurumlar olmadan toplumsal parçalanma bütünleşme kadar olasıdır. Çıkar çatışmaları ve iktidar mücadeleleri toplumların temel nitelikleri arasında yer almaktadır. Bu çatışma ve mücadeleler; toplumlar karmaşıklaştıkça, iç bölüntüleri derinleşip çeşitlendikçe, daha da kaçınılmaz hale gelmektedir. Çoğulculuk, toplumun çoklu karmaşık yapısı içinde oluşan farklı çıkar ve talepleri politik karar alma süreçlerine aktarılması olanaklı gören bir yaklaşımdır (Köker, 2006, s.199-210). Bu bağlamda bireylerin çıkarlarını görmemezlikten gelen veya pek dikkate almayan işlevselcilikle çoğulculuk kesin olarak ayrılmaktadır.

Miller, 'normatif' çoğulculuk ve 'analitik' çoğulculuk arasında gerekli bir ayrıma gitmiştir (Miller, 1983, s. 735). Normatif çoğulculuk, devletin bireylere ait olduğunu ileri sürer; dolayısıyla, yurttaşların her durumda devlete itaat etmesine karşı, her türlü baskın yükümlülüğü reddeder. Diğer bir anlatımla, iktidar yapısı hiyerarşik olmayıp birbiriyle sürekli pazarlık halindeki yarışmacı gruplardan oluşan bir bütündür. Devletin iktidar merkezi olarak görevi, çeşitli yarışmacı gruplar arasındaki uzlaştırıcı rolüdür. Analitik çoğulculuk ise çağdaş devletlerdeki politik eylemin yapısı ve tabii olduğu etki örüntüleri ile ilgili bir kuramdır. Rekabetçi partiler sisteminin çoğulcu demokrasilerin ayırt edici özelliği olması gibi, farklı çıkar gruplarının iktidar için nasıl birbirleriyle yarıştıklarını sergilemeye çalışır (Russell, 1987, s.170). Her birey, grup ya da kesimin kendi meşru çıkarlarını güvence altına alabilmesi için politik gücün dağılması/ yayılması gereklidir. Politik gücün dağılmış/ yayılmış olması gerçekte hiçbir politik gücün bütüne hakim olamayacağı anlamına gelir (Miller, 1983, s.735). Birey ve grupların özgürlüğü ancak gruplar arası rekabete dayalı bir siyasal sistem oluşturmakla korunabilecektir (Halebsky,1976, s.185). Politika, bireylerin ve grupların ortak çıkarlarını en yüksek düzeye getirmeyi amaçlayan bir süreçtir (Held,1996, s.201).

Temsili kurumlar, gerçek liberal demokrasinin varlığı için yeterli koşul değilse de gerekli bir koşuldur. Bireylerin ve partilerin özgür seçimlere katılabilmeleri, ifade özgürlüğü, toplanma ve diğer politik hakları kullanabilmeleri yasal olarak garanti altına alınmalıdır. Poliarşik kültürde yurttaşlar, kendilerini etkileyen kararlara katılmak konusunda ısrar etmektedirler. Bilgilendirilmiş karar verme; kamuoyunu göz ardı eden veya yerleşik demokratik uygulamaları ihlal eden bir hükümetten vazgeçme seçeneğini de içermektedir. Raymond Aron (2011) gibi politika bilimciler ise politikanın özünün kararların toplum tarafından değil, toplum için alınması olduğunu vurgulayarak yurttaş duyarlılığı ve bilinçli seçim yapma konusunda eleştiriler geliştirmişlerdir. Yurttaşların politik yetkinliğine ilişkin eleştirilere karşı, Anthony Downs seçmenlerin davranışlarını inceleyerek bireylerin kişisel çıkarları doğrultusunda hareket ettiklerini ve politik iktidarları sergiledikleri performansa göre değerlendirdiklerini belirtmiştir. Şu durumda, politik partilerin ideolojileri kadar seçmenlerin tutum ve davranışları da politik iktidarın belirlenmesinde rol oynamaktadır (Downs,1957, s.28).

4. Toplumsal Değişim ve Yeni Çoğulculuk

Devletin yetki alanlarını genişleterek toplumun her alanına müdahale etmesi, özellikle liberalizm gibi bireyci düşünceler açısından kabul edilemezdir. Liberalizm ve benzeri düşüncelerin devletin müdahale ve yetki alanlarını sınırlandırmak için verdiği mücadeleler, sonuç olarak çoğulcu düşüncüyü desteklemiştir.

Liberalizm devletin adalet, savunma ve hukuk düzenini sağlama yükümlülüğü dışında, toplumsal yaşama müdahalesine karşıdır. Çünkü böylesi müdahaleler, bireysel özgürlükleri tehlikeye sokabileceği gibi liberalizm düşmanı olan totaliter rejimlerin doğuşuna da yol açabilir. Bu nedenledir ki liberalizm için en büyük tehdit devletin varlığıdır (Aktan, 1994). Liberalizm gibi bireyci düşünceler ile çoğulculuk arasındaki temel ayrım, bireycilerin bireysel düzeyde hak ve özgürlüklerin gelişimine önem vermelerine karşın çoğulcuların toplum içerisindeki devlet benzeri farklı egemenlik alanlarının mevcudiyetini kabul ederek, onların varoluş alanlarını geliştirmek için mücadele etmeleridir. Bu bağlamda sivil toplum örgütlerinin gelişimini; onların hak ve özgürlük alanlarını genişletme çabalarını, yerelleşme, yerinde yönetim gibi eğilimleri özellikle vurgulamak gereklidir. Diğer taraftan çoğulculuk, tüm kötülüklerin anası olarak devleti gören anarşizm (Bakunin, 2000,s.58) gibi onun ortadan kaldırılmasından yana değildir. Toplumsal refahın geliştirilmesi için devlet, egemenliği sivil toplum örgütleri ile paylaşmalı ve aynı zamanda işbirliğini de geliştirmelidir; ancak bu yolla toplumun beklentileri karşılanabilir.

Yeni Çoğulculuğun gelişimi ya da ikinci dalga, 1950’li yıllarda Amerika politik düşüncesinde derin etkilerde bulunan C. Wright Mills’in savlarına tepki olarak doğmuştur. Mills’e (1956) göre, güç seçkinleri modern toplumun üç büyük mecrasındaki egemen kişilerden oluşmaktadır: Bu mecralar ekonomi, devlet/hükümet ve ordudur. Bu üç kurumsal mecra, insanlık tarihinde daha önce hiç görülmemiş ölçüde merkezileşmiş ve eşitsizlik aracına dönüşmüştür. Bu iktidar hiyerarşileri, modern toplumları anlamanın anahtarıdır. Yönetenler, bu büyük hiyerarşik oluşum içerisinde küçük, ancak seçkin bir azınlığı oluşturmaktadırlar (Mills,1974).

1960’ların sonlarında, neredeyse her liberal demokraside görünüşteki canlı ekonomik büyüme ve politik istikrarın arka planında beklenmedik bir şekilde politik ve toplumsal krizler ortaya çıktı. ABD’nin Vietnam’a müdahalesi büyük bir protesto hareketlerini başlattı. Mayıs 1968 Paris’teki ‘olaylar’, yaygın öğrenci protestoları, fabrika işgallerini tetiklediğinden Fransa’daki çalışma yaşamı günlerce durdu. Mikro-milliyetçi hareketler, özellikle Kuzey İrlanda ve İspanya’nın Bask bölgesinde silahlı mücadeleye dönüştü. 1980’lerde Batı Avrupa ülkelerinde kitlesel işsizlik özellikle İngiltere’de 1981 ve 1985’te şehir ayaklanmalarına, Fransa’da aşırı sağcı ve ırkçı bir parti olan Ulusal Cephe’nin desteğinin artmasına neden oldu. Bu gelgitler ortasında ekolojik hareketten, cinsel özgürlüğe geniş bir yelpazede çok farklı taleplerde bulunan bireyler ve toplumsal gruplar seslerini duyurmaya çalışıyordu. Tüm bunlar dünyanın her yerinde çağdaş politik kültür üzerinde kalıcı izler bıraktı.

1960’ların başında çoğulcu siyaset bilimi tarafından oluşturulan ‘istikrarlı demokrasi’ imgesi kayboldu. ‘Refah Devleti’ olarak nitelendirilen ve Keynesyen ekonomi politikalar sayesinde

bireylere ve ailelere asgari gelir güvencesi veren, onlara toplumsal güvenlik sağlayan ve bu sayede kendi halklarına görece istikrarlı bir ortam hazırlayan yeniden bölüşümcü uygulamalar (Şenkal, 2005, s.276) kötüleşen ekonomik performans ve stagflasyon içerisinde sürekli geriledi. Liberal demokrasilerin, toplumun tüm kesimlerine vadettiği ekonomik ve toplumsal özgürlüklerle donatılmış yurttaşlık, özellikle muhafazakarlar ve sol tarafından şiddetle eleştirildi.

Yeni Çoğulcu tepki, muhafazakar sağın ve geleneksel sosyalizmin ilgisiz kaldığı, modernizmin ileri sanayi toplumlarında yarattığı sorunlar üzerinden gelişti. Düşünsel rakiplerinden farklı olarak Yeni Çoğulcular, var olan toplumsal yapının sorunlarına ve eksikliklerine özellikle de modern devletin işlevlerine odaklanan, modern toplumun karmaşıklığı karşısında gerçek toplumsal taleplere duyarlı çözümler önerdiler (Turner, 2007).

Yeni Çoğulculuğun entelektüel kökenleri, dört kaynaktan beslenmektedir. Birincisi klasik ekonominin dışında yeni ekonomi anlayışıdır. İkincisi, birincisi ile yakında ilişkili olarak mevcut ekonomik sistemlerin toplu karar alma konusunda getirdiği sınırlamalara işaret eden politika anlayışıdır. Üçüncüsü, II. Dünya Savaşı sonrası sistem düşüncesinden etkilenen sosyoloji kuramı ve dördüncüsü de sosyal bilimlerin çeşitli alanlarda 'politika analizi' etiketi altında yöneldikleri gruplandırma uygulamalarıdır.

4.1. Yeni Ekonomi Anlayışı

Ana-akım Neo-Klasik ekonomi anlayışı, piyasayı temel alan matematiksel ifadelerle geliştirdiği yönetimini kullanmasıyla sosyal bilimlerin geri kalanından ayrılmaktadır. Bu gelenek, arz ve talep analizi gibi geleneksel araçların kullanılmasını reddeden Avusturya Okulu tarafından eleştirilmiştir. Avusturya Okulu; Smith, Ricardo ve Malthus'un tümdengelimci yöntemlerine karşı çıkıyor ve liberalizm şiarı *laissez faire*'den de pek hoşlanmıyordu. Onlara göre politikadan, geleneklerden ve yasal sistemden ayrı olarak ekonominin bilimsel yasaları olamazdı. Avusturya Okulu temsilcilerinden Carl Menger'in (1963) ekonomiye getirdiği yenilik, malların değerinin maliyetlerin bir fonksiyonu olarak değil, tüketicilerin öznel değerlendirmeleri sonucu oluştuğunu ileri sürmesiydi. Böylece piyasada bireylerin değerlendirmeleri ile oluşan çoğulcu tercihler yumağı, toplumsal değerlerin oluşumunun barometresi haline geliyordu.

Avusturya Okulu'na göre pazar, tüm ekonomik faaliyetler için temel metafor olmayı sürdürmektedir. Ne var ki ana-akım ekonomik kuramın ele almadığı iki alan, Avusturya Okulu için çalışma konusu haline getirilmiştir. Bunlar çağdaş büyük şirketler ile yeni işlevleriyle genişlemiş, her alanda uzmanlaşmış devletlerdir. Ana-akım iktisadın mükemmel ve tam bilgili rasyonel ekonomik insanı – *homo economicus*'a karşı Herbert A. Simon, karar vericilerin verili bir anda tam ve eksiksiz bilgiye sahip olmadığı 'sınırlı rasyonellik' durumu içerisinde karar verdiklerini iddia eder: 'İnsan zihninin karmaşık problemleri formüle etme ve çözüme kapasitesi, gerçek dünyada nesnel olarak rasyonel davranışla çözümü gereken sorunların boyutuna kıyasla çok küçüktür' (Simon, 1957, s.198 aktaran: Barros, 2010, s.459).

John Galbraith büyük şirketlerin başarısını, pazarı denetim yetenekleri ile ilişkilendirmiştir. Pazarı denetleyebilmek için tüketici davranışlarının çok iyi bilinmesi gereklidir. Galbraith, *The New Industrial State* de bu konuya şöyle bir açıklama getirir: ‘... Aç bir kişi, son dolarını yemek dışında kullanmaya ikna edilemez. Ama iyi beslenmiş, iyi giyimli, iyi bir barınağa sahip ve bakımlı bir kişi, elektrikli tıraş makinesi ile elektrikli dış fırçası arasında seçim yapma konusunda ikna edilebilir. Fiyat ve maliyetler yanında tüketici talebi, yönetimin konusu haline gelmiştir’(Galbraith,1969, s.6). Böylece büyük şirketler reklâm yoluyla istedikleri ürün için ‘ihtiyaç’ yaratabilmekte ve tüketici seçimini kısıtlayabilmektedirler.

Galbraith göre, teknolojik gelişmenin gerektirdiği büyük araştırma ve geliştirme harcamaları nedeniyle ekonominin en dinamik ve teknolojik açıdan önemli sektörleri dev şirketler tarafından denetlenmektedir. Geleneksel ekonominin serbest girişimcisinin kurumsal yetenek ve uzmanlık gerektiren bu alanlarda tutunması mümkün değildir. Dev şirketlerin başını çektiği teknolojik gelişmeler için sürdürülecek devlet desteği, büyük kurumsal başarısızlıklara karşı bir supap vazifesi görmektedir (Galbraith,1969). Devlet desteği, teknolojik araştırmaların büyük bir oranı karşılar, az gelişmiş ülkelerde pazarlar açar ve toplam talep seviyelerini yönetmenin yanı sıra, yatırım iklimini düzenler, enflasyonu kontrol eder ve diğer ülkelerle ticaret koşullarını iyileştirebilir. Bu ve benzeri nedenlerle, Yeni Çoğulcular, devletin ekonomideki rolünün altını çizirken, ‘kamu sektörü’ ve ‘özel sektör’ ayrımını gerekli görmezler.

4.2. Yeni Politika Anlayışı

Klasik Çoğulcular, politik ve ekonomik seçkinlerin yapısal etkisini değerlendirmede yetersiz kaldıkları için bir yandan seçkin kuramcıları, bir yandan da Marksistler tarafından eleştiriye uğramışlardır. Yeni Çoğulcular bu eleştirilerin bir kısmına katılırlar. Seçilmiş hükümetlerin ve dolayısıyla yurttaşların demokratik süreç yoluyla ifade edebilecekleri toplumsal tercihlerin, ekonomik güçler tarafından belirlenmesini de sınırlı ölçüde kabul ederler. Bu bağlamda özellikle kurumsal temelli karar mekanizmaları ile devletin kaynak ve değerlerin dağıtıcısı olarak işleyişi arasındaki ilişkiyi irdeleyen Charles Lindblom’un çalışmaları önem taşımaktadır. Lindblom’a göre gerçek dünyada yönetici ve bürokratlar, kararlarını oluştururken rasyonel ilişkiler çalışmıyor ya da eksik çalışıyor. Öncelikle toplumsal çeşitlilik nedeniyle hedeflerin seçimi ve o hedeflerin seçimlerinde kullanılan değer ölçütlerini tanımlamak oldukça zordur. Kamu politikalarını oluştururken, Fransız antropolog Claude Lévi-Strauss’un tanımlandığı şekliyle yeni ve yaratıcı düşünceler geliştirmek yerine, ‘denenmiş kullanma’ anlamına gelen *brikolaj* (Lévi-Strauss,1966) mantığı içerisine hareket edilerek, halihazırda kullanılmış değerleri ödünç almayı tercih ederler.

Bütçeyi dengelemek mi daha önemlidir yoksa eğitim gereksinimlerini karşılamak mı? Trafik sıkışıklıklarını önlemek için akaryakıt zammına gitmek kabul görür mü? Böylesi soruların yanıtlarını kolayca vermek mümkün değildir. Bir hedef konusunda toplumsal uzlaşa sağlanması halinde bile sorunlar sona ermiyor. Bu kez de o hedefe nasıl ulaşılacağı, yeni bir sorun olarak karşımıza çıkabilir. Örneğin yine trafik örneğinden hareket edecek olursak; sıkışıklığı önlemek bir

hedef olarak genel kabul görse de sorun yeni yollar yaparak mı yoksa toplu taşıma sistemine ağırlık verilerek mi çözümlenmelidir? Toplumdaki farklı kesimlerin beklentileri doğrultusunda çok farklı öneriler geliştirebileceği birçok politik seçenekle karşı karşıyayız. Bir hedefe ulaşmak amacıyla bir politika seçimi yapıldığı durumlarda ise yapılan seçimin toplumsal desteğinin sağlanması ayrı bir gereklilik olarak ortaya çıkacaktır. Parlamentodaki siyasetçi, sokaktaki yurttaş, üniversitedeki bilim insanları, atanan bürokratlar konu ile ilgili farklı yaklaşımlar sergileyebilecektir. Son olarak toplumsal alanın ürettiği o denli çok sorun ve o denli çok çözüm önerileri olacaktır ki bunları derlemek, değerlendirmek ve sonuca bağlamak, en gelişmiş sistemler açısından bile hem zaman ve hem de maliyet açısından büyük külfetler getirecektir (Lindblom, 1959, s.79-88).

Yeni Çoğulculuk, sivil topluma önem veren düşüncelerle de paralellik arz etmektedir. 1970'li yıllarda gerek kapitalist ve gerekse sosyalist ülkelerde devlet modellerine ilişkin yaşanan ciddi sorgulamalar sonucunda yeni arayışların ortaya çıkması sivil toplumu önemli bir alan haline getirmiştir (Erdoğan, 2005, s.23). Bu tartışmalar kapitalist ülkelerde 'Refah Devleti'ne alternatif, piyasayı dışlamayan yeni düzenlemeler için sosyalist dünyada ise piyasa sosyalizmi tartışmaları üzerinden yürütülmüştür (Oilman, 1998, s.17-9).

Sivil toplum, çoğulcu anlamda bireysel hak ve özgürlüklerin dönüşümü için birey-toplum-devlet ilişkilerinin yeniden tanımlanması anlamına geliyordu. Küreselleşme olgusu kavramsal dönüşüm sürecini desteklemiştir. Gün geçtikçe, toplumlar karmaşıklaşıp toplumsal ihtiyaçlar da çeşitlendikçe, tüm ülke için ortaya konulan genel politikalar yerel gereksinimlere yanıt vermemeye başlamıştır. Bu gerçeklik, gücün merkezi devlet yönetiminden yerel yönetimlere ve sivil topluma kayışını hem desteklemekte hem de kolaylaştırmaktadır. Birtakım uluslar üstü örgütlenmeler de devletin egemenliğini sınırlandırmaktadır. Sonuç olarak kamusalın yerini, tedricen sivil toplum ve bireysel özgürlük alanları işgal etmektedir (Eryılmaz, 2004, s. 79-80).

4.3. Sistem Odaklı Toplum

İkinci Dünya Savaşı sonrası ana-akım politika bilimi bireysel seçimler sonucunda toplumsal kararların oluşumunu değerlendirirken davranışçı tarzda bir gelişim göstermiştir. Benzer şekilde ana-akım ekonomi bilimi ise bireyci yaklaşıma yönelmiştir. Bireysel yaklaşımın temel alındığı bu iki bilim yanında Talcott Parsons'un öncülük ettiği sosyoloji kuramı, toplumları bir sistem olarak ele almaya yönelmiştir. Talcott Parsons'a göre tüm sistemler istikrarlı bir denge durumuna ulaşmak için uyarı ve etkileri soğurmaktadır. Diğer bir anlatımla sistemler, farklı ilgi alanları ve davranış kalıpları içerisindeki çeşitli aktörler tarafından meşru olarak algılanmak için uzmanlaşmışlardır. Sistemler bu yetenekleri sayesinde, toplumsal koşulların artan karmaşıklığının yarattığı kötücül etkileri azaltmanın, güvenilir yollarını geliştirebilmektedirler (Luhmann,1979, s.7).

Davranışçı kuramı, politik sistemler içerisinde ele alan David Easton'a göre toplumdaki maddi ve manevi değerler iktidar aracılığıyla dağıtılmaktadır (Özkan, 2007, s.14). Politika, değerlerin dağıtılması sürecinde çeşitli çıkar gruplarının iktidarı ele geçirmek veya etkileyip yönlendirebilmek amacıyla giriştikleri mücadeleler olarak algılanmaktadır. Çatışmacı mücadeleler içerisinde bulunan

farklı çıkar grupları çağdaş devlet aygıtını hedef alan bir pazarlık mekanizması oluştururlar. Birbiri ile çatışan ve yarışan toplumsal grupların talepleri karşılanabildiği ölçüde politik sistem istikrar kazanır. Diğer bir anlatımla Easton'a göre politika, toplumsal taleplerin örgütlü bir şekilde dile getirilerek karşılanması süreci; çatışma-uzlaşma dinamiğidir (Kapani,2004, s.24-32). Politik toplum içerisinde muhalefetin varlığı, düzenin meşruluğunun en önemli kaynağıdır.

Modernleşme, toplum ve devlet sistemlerinde farklılaşmayı artırmaktır. Sınaileşme, karar vericilerin başa çıkması gereken teknik, ekonomik ve toplumsal ortamların karmaşıklığı anlamına gelmektedir. Üstelik post-modernistlerin aksine Anthony Giddens'e (2004) göre bu farklılaşma süreklilik arz etmektedir. Farklılaşmaya başarılı bir şekilde karşılık verilirse, çevresel değişikliklerle de başa çıkılabilir. Hiç kuşku yok ki kamu ve özel kuruluşlarda yönetim sistemlerinin karmaşıklığındaki artış, insanların bilgi üretecek ve bilgiyi kullanacak şekilde örgütlenmesini gerektiren modernleşme için kritik öneme sahiptir.

Toplumu çok statik bir şekilde betimlediği ve 'dengedeki' bir toplumun nasıl değişebileceğine ilişkin bir açıklama getirmediği için Parsons'ın sosyolojisi muhafazakâr olarak yorumlanmıştır. Bununla birlikte, Daniel Bell gelişmiş endüstriyel toplumlarda modernleşmeye odaklanırken, organizmaların yeni çevresel koşullara uyum sağlama yeteneğini temel alan değişimi açıklayabilecek bir seçenek geliştirmiştir. Bell'e (1976) göre yeni dönemin başat belirleyicisi teknolojidir. Teknolojinin yadsınamaz gücü sayesinde ki toplumsal bütün içerisindeki tüm özel ve kamusal alanlar yeniden biçimlenmektedir (Bell, 1976, s.488). Benzer şekilde, örgüt kuramcısı Amitai Etzioni, teknokratların karmaşık politika planlamasını karşısına, iyi bilgilendirilmiş kamuoyunu koyarak, 'aktif toplum' kavramı ile modernleşme başlığı altında yaşanan değişimi açıklamaya girişmiştir. Etzioni'ye (1993) göre, 1960'lardaki radikalleşme birçok ahlaki gelenek, toplumsal değer ve kurumun reddedilmesine neden olmuştur. Bu süreçte özel çıkar gruplarının politik hakimiyeti, kamu yararı ve yükümlülük duygusunu zayıflatmıştır. Üstelik yaratılan erozyonun oluşturduğu boşlukları dolduracak yeni bir 'kamu yararı' kavramı oluşturulamamıştır. Bu boşlukları ortadan kaldırmak için yerel ve ulusal düzeyde yeni topluluklar oluşturmak gereklidir. Etzioni, sosyal bütünlüğü sağlamak için otoriter devletin denetiminden kaçınmak gerektiğini savunurken, sivil sorumlulukların geliştirilmesi için yeni strateji önermektedir (Etzioni, 1993, s.323).

4.4. Politize Olmuş Toplum

Çağdaş toplum biliminin ayırt edici özelliklerinden biri, sosyal politika, eğitim araştırmaları, makro-ekonomik yönetim gibi alanları doğrudan 'politika ile ilgili' görmeye başlamasıdır. Bu bağlamda, özellikle 1990'lı yıllardan sonra kendini iyice hissettirmeye başlayan geleneksel temsil kurumlarının yetersizliği ve siyaset dışı/edilgen yurttaş tanımlarının geçersizliği, yeni kuramsal arayışları da beraberinde getirmiştir. Çoğulcu yaklaşım, Batı tipi demokrasi sınırları içerisinde kalarak, katılımcılığın nasıl artırılabilceği sorunsalına olumlu bir açılım getirebileceği iddiasında bulunmuştur. Toplum ve davranış bilimleri önceki dönemlerden daha yoğun bir şekilde, kamu politikası ve toplumsal kalkınma ile ilgilenmeye başlamıştır.

Ekonomi, politika bilimi ve sosyolojideki bu yeni eğilim ile Yeni Çoğulcu düşüncenin bağlantısı, örgüt kuramı ile kurulmuştur. Kamu sektörü bağlamında örgüt kuramı modern topluma çoğulcu bir açıklama getirmiştir. Örneğin, klasik siyaset biliminde hakim çoğulcu düşünce, parti rekabeti ve çıkar grupları aracılığıyla yurttaşların sistem üzerindeki denetimini kabul ederken, Yeni Çoğulcular seçimlerin popülaritesi ve kamuoyu tepkilerini rasyonellik kavramı üzerinden gündeme getirmiştir. Ekonomi alanında kâr/fayda maksimizasyonu, rekabet edebilirlik ve piyasa güçleri kavramları ile açıklamalar türetilirken, Yeni Çoğulcular fiyatlandırma stratejileri, satış maksimizasyonu gibi alanları da ele alarak onların kamu yönetimi için de geçerli olduğunu ilân etmişlerdir. Bu nedenle özel ve kamu sektörleri arasındaki etkinlik ve verimlilik kıyaslamaları gittikçe önemli hale gelmiştir.

Çoğulcular, her ne kadar hükümet prosedürlerini tanımlamak için rasyonel, kapsamlı karar verme terminolojisini kullanıyor olsalar da, pratikte hiçbir ampirik süreç bu modele yaklaşmamıştır. Yeni Sağ yazarlar, rasyonel kapsamlı planlamaya karşı aynı argümanları kullanarak saldırmışlardır. Çünkü pazar süreci yapısı gereği hem mümkün olduğunca çok sayıda karar alıcıyı bir araya getirmekte hem de herhangi bir toplu karar prosedüründen çok daha iyi sonuç vermektedir. Piyasaları yöneten gizli ve kudretli el, toplumsal refahı kendiliğinden zirveye taşımaktadır. Bu eleştiriler karşısında Yeni Çoğulcular hem teknokratların karar alma biçimlerini hem de kamu politikalarını şekillendiren rasyonellik düşüncesini yeniden değerlendirilmesi gerektiğinin bilincine varmışlardır. Modernleşmenin gereksinimlerini karşılamak ve teknolojik zorlukların üstesinden gelmek için katılım ve hesap verebilirlik gibi geleneksel çoğulcu değerler yanında yeni bir denge kurmanın gerekliliği de vurgulanmaya başlamışlardır. Bürokratikleşme; demokratikleşme ve bireysel özgürlükler için büyük bir tehdittir (Mouzelis, 2003, s. 21-2). Bu bağlamdan hareketle, kolektif karar alma için genişletilmiş bir aygıtın zorunlu olduğu, temsili politikaların karmaşık konularda politika yapıcılara yol göstermede yetersiz kaldığı ve ayrıca rasyonel planlamanın mümkün olmadığı önermeleri çıkarsanmıştır. Yeni Çoğulculara göre büyüyen ve özerk bir toplumsal kategori olarak hareket eden bürokrasi, farklı toplumsal çıkarları uzlaştıran kolektif bir özne olarak hareket etmelidir (Heywood, 2007, s.512-3).

5. Yeni Çoğulcu Bazı Önermeler

Yeni Çoğulculuk, esasen birkaç disiplini kapsayan eklektik düşünceler dizisidir (McLennan, 1995, s.2). Yeni Sağ, Seçkinler Kuramı veya Marksizmden farklı olarak sol-sağ ideolojik spektrumunda kendini herhangi bir konumla ilişkili görmez. Luhmann ve Bell gibi bir kısım Yeni Çoğulcular teknokratik muhafazakâr; Lindblom, Galbraith ve Dahl gibileri ise radikalleştirilmiş liberallerdir. Yeni Çoğulcular liberal demokrasilerde en büyük tehlikeyi, özellikle büyük şirketler gibi bazı güç merkezlerinin yurttaşları kendi istekleri doğrultusunda manipüle edebilme gücüyle ilgili görmektedirler. Çok sayıda alt yönetsel birimin varlığını kabul edilmekle birlikte gelişmiş endüstri devleti, doğrudan yurttaşlar tarafından kontrol edilmemektedir. Yeni Çoğulculara göre her türlü kusur ve başarısızlıklarına rağmen Batı tarzı liberal devlet, modern çağda en ekonomik, en rasyonel ve en gelişmiş yönetsel organizasyon olmaya devam etmektedir (Held, 1994, s.210-1).

Yeni Çoğulcular geleneksel olanlara göre seçimlere, parti rekabetine veya çıkar grubu politikalarına daha az önem vermektedirler. Toplumsal güç; toplumsal sorunları çözebilmek, ekonomik gerginlikleri hafifletebilmek ve kalkınma için gerekli düzenlemeleri gerçekleştirmek amacıyla hem ekonomik ve hem de politik güç merkezleri arasında bölüşülmüştür. Önermelerinde, sınıf temelli politik bölünmelerin azalacağından, sanayi sonrası toplumların ideolojilerden arınacağından, temsili kurumların devletin işlevleri üzerindeki etkisinin azalacağından ve girişimciliğin öneminden bahsetmektedirler. Devlet, başta ekonomi olmak üzere toplumsal yaşama müdahalelerini sona erdirmeli, çıkar gruplarının birbirleriyle serbestçe yarışmalarına izin verilmelidir (Kazgan, 1997, s.71). Gelişmiş sanayi toplumlarında sınıf temelli politik eylemliliğin öneminin azalmasına katkı sağlayan üç yapısal gelişme yaşanmıştır. Birincisi, sanayi yapısındaki değişimle imalattan hizmet sektörüne kayışın, istihdam edilen işgücünün mesleki bileşimi üzerindeki etkisidir. Özellikle profesyonel ve yönetimsel seviyelerdeki değişim, el emeğine göre çok daha canlıdır. İkincisi, gelişmiş kapitalist toplumlarda sendikaların rolündeki değişimdir. Çok uluslu şirketlerin büyümesi ile sendikaların gücü azalmıştır. Üçüncüsü ise birçok liberal demokraside, sınıf konumları ile politik davranış arasındaki önceden güçlü olan ilintinin tedricen azalmasıdır.

1950'lerde refahın artması ve sınıflar arası farklılıkların giderek azalması vurgusuyla S.M. Lipset (1971) ve Daniel Bell (1962) gibi düşünürler ideolojilerin sona erdiği savını söylemsel düzeyde sıkça dile getirmeye başladılar. Bununla birlikte, Yeni Çoğulcular, eski ideolojik savlar içerisinde belli belirsiz şekillenen bir takım yeni görüşlere de destek vermişlerdir. Bunlar arasında endüstri toplumunun yarattığı çevre sorunlarına karşı çıkan çevre hareketleri, hayvan hakları için mücadeleler, etnik özerklik hareketleri, kadın hakları mücadeleleri yer almaktadır.

5.1. Temsili Kurumların Gerilemesi

Devletin işlevlerinin çeşitlenmesi ve büyümesi, kamu politikalarını denetlemenin bir aracı olarak temsil kurumlarının kapasitesini azaltmıştır. Yasama organları, mevzuatın artan iş hacmiyle ve çoğalan yürütme faaliyetlerini düzenli ve sofistike inceleme gereksinimiyle başa çıkmakta yetersiz kalmaktadır. Kuşkusuz bazı önlemler yasama organının daha etkili çalışmasına yardımcı olabilir. Ne var ki artan iş yükü seçilmiş politikacıların daha çok stratejik önemdeki sorunlar üzerine yoğunlaşmalarına neden olmaktadır. Böylesi koşullar altında ayrıntıların dikkate alınamaması veya algılanamaması, teknik nedenlerle idare üzerinde doğrudan denetimin sağlanamaması gibi somut durumlar kaçınılmaz olmaktadır. Seçim süreci ve rekabetinin rasyonaliten uzak oluşu politik partilerin programlarının birbirine yakınlaşması, karar vericilerin kamuoyunun tepkisi hakkında bilgi edinememeleri, temsili demokrasilerde ciddi sorunlar yaratmaktadır.

Bilgi eksikliğinin üstesinden gelmek amacıyla daha geniş katılımların organize edilmesi gerekir ki, yasama organları bu konularda nadiren aktif rol üstlenmektedirler. Yasama organı, kitle iletişim araçları ve çıkar grupları, genellikle 'gündem' başlığı altında 'geçici' konular üzerine odaklanmaktadır. Bu nedenle Yeni Çoğulcular, gelişmiş sanayi toplumlarında hükümeti

denetleyecek şekilde temsil kurumlarının rollerini ve işlevlerini yeniden gözden geçirmelerinden yanadırlar. Kamu politikalarının üretilmesi ve uygulanması aşamasında merkezi hükümetle yerel yönetimler gibi alt yönetimlerin yetki paylaşımına gitmesi yukarıda değinilen bazı sorunların giderilmesine yardımcı olabilir. Yeni Çoğulcular yasama faaliyetlerinin yeniden yapılandırılmasını ayrıca devletin işlevlerinin çoğalmasıyla ortaya çıkan teknokrat eğilimlerin törpülenmesi açısından da önemli görmekte-dirler (Galbraith,1974, s. 244-50).

5.2. Deforme Olmuş Poliarşi

Yeni Çoğulcu düşünürler, modern devleti açıklama girişimlerinde “deforme olmuş poliarşi” kavramını kullanırlar. Bu kavramın çeşitli bileşenleri vardır. Birincisi, liberal demokratik düzenlemelerin getirdiği biçimsel eşitlik varsayımı ile sosyo-ekonomik sistemin doğasında yer alan bariz eşitsizlikler arasındaki ikili yapıdır. Devlet mekanizması, seçim rekabeti içerisindeki partilerin, baskı ve çıkar gruplarının süregelen yarışları ve kitle iletişim araçlarını yönlendirmeleri ile operasyonlarını şekillendirmektedir. İkincisi, bu ikili yapı içerisindeki iş dünyasının etkisidir. Yeni Çoğulculuk, ekonomik sistemin nasıl yönetileceğine ilişkin politikaların şekillenmesinde şirketlerin yoğun etkisi olduğunu varsayar. Deforme olmuş poliarşi modelinin temel sorunu, iş dünyasının ve büyük işletmelerin toplumdaki ayrıcalıklı konumlarının halk kitleleri tarafından anlaşılabilmesi ve onları dengeleyecek karşı güç merkezlerini oluşturmada yetersiz kalmalarıdır. Yeni Çoğulculara göre iş dünyası kendi görüşlerini çeşitli partiler ve meslek kuruluşları aracılığıyla yaygın bir şekilde kamuoyuna dayatmakta ve hükümet politikalarına dahil edilmesini sağlamaktadır. Sendikalar ve diğer çalışan örgütleri liberal korporatist düzen içerisinde entegre olduklarından gerçek bir alternatif oluşturmada ve kitlelere bilinç kazandırmada yetersiz kalmaktadırlar. Yeni Çoğulculara göre siyasal partilerin yetersizlikleri iş dünyasını dengeleyecek çevreci ve benzeri diğer düzensiz toplumsal hareketleri daha da değerli kılmaktadır.

Aminzade’ye (1973)göre, göç, kentli nüfusun artması gibi büyük çaplı yıkıcı toplumsal değişimler bireyleri köklerinden kopartarak suç, intihar ve politik şiddet gibi yapısal davranışlarda hızlı değişimlere, sapkın davranışlara ve yeni toplumsal hareketlere sürüklemektedir. Yeni Çoğulcular için düzen karşıtı hareketlerin, düzeni iyileştirecek şekilde tolere edilebilmesi önemlidir. Kolektif eylemleri salt savaş, işsizlik ya da diğer yaygın hoşnutsuzluklara karşı ortaya çıkan tepkiler olarak değil, aynı zamanda toplumsal hoşnutsuzlukları sağaltmak amacıyla ortaya çıkan örgütsel biçimler olarak da değerlendirmek gereklidir (Aminzade, 1973, s.4-6).

Politika yapımının uzmanlık gerektirmesi, kamu politikalarının uygulanması sırasında gücün uzmanlara aktarılmasına yol açmaktadır. Hükümet programlarında yer alan ve uygulamaya konulan kararlara ilişkin uzmanlık gerektiren alanlarda bürokratik kurallar, sınırlamalar ve denetim getirmek bir takım sıkıntılara yol açabilir. Örneğin vaka bazında hastalarını nasıl tedavi edeceklerine karar veren sağlıkçıların işine politikacıların müdahalesi mümkün değildir veya olmamalıdır. Böylesi durumlarda uzmanların kararları hem politik ve hem de idari tercihlerin önünde yer almaktadır. Kamu politikası yapımında bilgi seçkinleri varlığı önemli yeniliktir.

Yönetim sistemlerinin tasarlanması, planlama – programlama – bütçeleme sistemlerinin analizine yönelik yeni teknikler ve bu tür yönetim inovasyonları kamu politikası yapımında birçok yönünden idari kapasitenin gelişmesine yardımcı olmuştur. Ancak artan uzmanlaşma ve ele alınan sorunların karmaşıklığı, uzman olmayan sıradan vatandaşların bu alanlara nasıl dahil olabilirler konusunu gündeme getirmektedir. Yeni Çoğulcular göre uzmanlaşmış devlette, politikaların taban tarafından bilinmesi ve yönlendirilmesi ise ancak mimar-mühendis odaları, tabipler birliği, barolar gibi meslek kuruluşlarının çabasıyla mümkün hale gelebilir.

Yeni Çoğulcular devletin merkezi faaliyet alanları olan iç – dış güvenlik ve maliye dışındaki işlevlerini, alt yönetimlere devredilmesinden yanadırlar. Bu görüş yerelciliği desteklemektedir. Ne var ki bu durumda da parçalanmış kurumsal kaynak ve çabalarının ortak kamu politikalarını sürdürmek için nasıl seferber edileceği sorunu ile karşılaşmaktadır. Yeni Çoğulcular bu soruna çözüm olarak ağ yönetimini önerirler. Buna göre alt yönetimlerden merkezi yönetime ulaşan hiyerarşik ağlar kamu politikalarının uygulanmasında birbirlerini tamamlayabilir. Yeni Çoğulcular ağ temelli bu ilişkiye ‘güç bağımlılığı’ adını vermektedirler (Dunleavy ve O’leary, 1987, s.271-318).

Yeni Çoğulcular kamu politikalarına itiraz yollarını açan hukuki uygulamaları olumlu bulmakla birlikte, her alanda artan uzmanlaşmalar nedeniyle toplumsal sorunların çözümünde yeterli olmadığını düşünmektedirler. Kamu politikalarının oluşturulması sürecinde kitlelerin kontrolü açısından yönetsel parçalanma önemlidir. Çünkü gündelik yaşam içerisinde sıradan yurttaşlar çok az politik, toplumsal ve ekonomik konuyu analitik bir şekilde değerlendirilebilir ve sağlıklı kararlar üretilebilir (Eryılmaz, 2009, s.9). Toplumsal sorunlar hakkındaki sahip olunan bilgilerin çoğu, büyük resmin küçük bir parçasını oluşturmaktadır. Sıradan yurttaşların bu büyük resmi görmeleri ve ona göre değerlendirmelerini yapmalarını beklemek gerçekçi değildir. Her hâlükârda halk kitleleri adına hareket eden, yansız uzmanların sistematik olarak toplumsal araştırma ve sorgulamalara katılması gerekecektir. Toplumsal öğrenmeyi mümkün kılacak böylesi bir düzenek bir yandan seçmen olarak sıradan yurttaşları kamu politikaları ve sonuçları hakkında gerçekçi bilgilendirme hizmeti sağlayacak bir yandan da çeşitli çıkar grupları, politik liderler ve hükümet yetkililerinin toplumsal talepleri değerlendirmek için yararlanabileceği toplumsal bilgi stoku/bankası oluşturacaktır.

Yeni Çoğulcular için bilgi kadar bilginin yönü ve çeşitliliği de önem taşımaktadır. Fayda/maliyet analizi yaparak uygulamaya konulan politika seçenekleri ve eylemlerinin sonuçlarına kısa sürede ulaşmak mümkün olmayabilir. Bu nedenle belirli bir politika seçeneği üzerinde uzlaşmak için aktif olarak toplumsal denemeler yapmak da gerekebilir. Son olarak, kamu politikaları ve uygulamaları konusunda toplumsal bilgi stokundan toplum içerisindeki ilgili tarafların; seçmen olarak sıradan yurttaşların, uzmanların, çıkar gruplarının, meslek kuruluşları ve benzerlerinin eksiksiz bilgilendirildiğini varsaysak bile bu düzeneğin verimliliği, pazarlık gibi etkin mekanizmaların varlığıyla sağlanabilir. Yeni Çoğulcular, ekonomik ve toplumsal araştırmalar için yeni teknokrat politika seçkinleri yaratmak yerine, deforme olmuş poliarsilerde var olan düzenekleri iyileştirerek

interaktif bilgi akışına dayalı pazarlık mekanizmalarının geliştirilmesi taraftarıdır (Lindblom, 1977, s.33-51).

6. Çoğulculuğun Eleştirisi

Raymond Gtettel, devletin gereksiz hale gelebilmesi için üç düzeyin dikkate alınması gerektiği düşüncesindedir. Bunlar birey, toplum ve dünyayı oluşturan devletlerin bir koleksiyonudur (Schmidt, 1998, s.86-87). Birey için devlet neden gereklidir? Devlet hangi toplumsal işlevlere sahiptir ve devletlerin dünya coğrafyasını bölüştüğü bir ortamda devletsiz yaşamak mümkün olabilir mi?

Çoğulculuk eleştirisinin ana kaynağı, devlet ile diğer toplumsal örgütlerin eşit şekilde algılanmasıdır. Devlet, bir örgüt olarak ele alınsa da işlevsel olarak sivil toplum kuruluşlarının yapamadığını yapabilmekte ve toplumda var olan çok çeşitli örgütlerin tümünü kapsayıcı bir düzen sağlamaktadır. Şu durumda devlet, doğası gereği zaten toplumda var olan tüm kurumların birliğini sağlayan egemen bir güçtür. Egemenliğin, toplumsal örgüt ve dernekler arasında bölünmesi demek, düzenleyici-üstün bir gücü ortadan kaldıracaktır. Diğer bir anlatımla egemenliğin yok edilmesi anlamına gelecektir. Sayıları belirsiz örgütlerin gücü o denli artabilecektir ki aralarında yaşanacak herhangi bir anlaşmazlık durumunda onları belirli bir düzen içerisinde bir arada tutabilmek mümkün olmayacaktır. Böylesi bir durum, anarşi ve kaosun kaynağıdır.

Çoğulcuların bir diğer savı ise hukukun devletin üzerinde, onun eylemlerini dizginleyebilecek bir güç olduğudur. Ayrıcalık ve gerçeklik arasındaki mesafe, yasa yapıcının kurumsal kimliğe tahsis ettiği kapasiteyle değerlendirilir (Hirst, 1993, s.21). Aynı hukuksal çerçevede devletin kendisi de kontrol edilebilir. Oysa devletin yasaların kaynağı olması nedeniyle bu sav doğru değildir. Bir diğer yanılsama ise hukuksal açıdan da sivil toplum örgütlerinin devlet ile eşit statüde kabul edilebileceğidir. Yine ekonomik, politik güç ve diğer toplumsal yetkinlikler bağlamında hiçbir zaman statü eşitlemesi mümkün değildir.

Devletler üstü alan için de çoğulcuların anlayışına karşı görüşler geliştirilmiştir. Raymond Gtettel'in devletin nihai olarak son bulması düşüncesinden çıkardığı sonuç devletin dağılmasını veya dış bağımsızlığını önemli ölçüde kaybetmesini gerektirebileceğidir. Gtettel'e göre 'ulusal yaşamın mükemmelliği bireyin itaatini gerektirdiği gibi uluslararası yaşamın mükemmelliği de devletin itaatini gerektirir!' (Schmidt, 1998, s.87). Uluslararası hukuk, devletin iç ve dış boyutlarının iyice detaylandığından bir dünya devleti olasılığını, halihazırda var olan devlet imgesi çerçevesinde belirleme eğilimindedir. Diğer bir anlatımla uluslararası hukuka göre bir devletin yerini ancak başka bir devlet alabilir.

Devletlerin birbirlerinin alanlarına müdahalede istekli oluşları kendi toplumlarını diğerlerine karşı temkinli olmaya çağıran ulusal bilinçlenme çabaları ile iç içe geçmiştir. Dünya genelinde bu eğilim, bir ölçüde uluslararası konferanslar, uluslararası hukuk ve yargının genişlemesi ile denetim altına alınmaya çalışılmaktadır. Ne var ki uluslararası hukuk kapasitesinin genişlemesi,

düşmanlık ve düşmanlık kaynaklarını ortadan kaldıramadığı için dünya genelinde savaş süreklilik arz etmektedir.

Deforme olmuş poliarşiler için Yeni Çoğulcuların önerdikleri iyi örgütlenmiş iç denetim sistemleri, politik karar vericilerin kamu yararına yönelik hedeflere yoğunlaşmaları için gerekli olmakla birlikte yeterli olmayabilir. Bu sistemleri güçlendirmek için dış denetim mekanizmalarına gereksinim duyulmaktadır. Gerçekten de uluslar üstü Birleşmiş Milletler organları veya Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi gibi kurumlar yeterli olmamakla birlikte bazı özel durumlarda etkin bir denetim ajanı işlevi görmektedirler. Diğer bir anlatımla, çeşitli yasa koyucu organların var olduğu küresel alanda, egemen devlet tek yasama merkezi değildir. Devlet hukuku, devlet üstü yasama çabaları altında sürekli sıkışmaktadır (Helfand, 2015, s.5).

Sosyal medyanın gelişmesi ile yaşananların anında paylaşılması, üniversiteler ve araştırma kurumlarının politika analizleri, kamu politikalarının sofistike bir şekilde etkilerinin değerlendirilmesinde, kusur ve skandalların ortaya çıkarılmasında kitle iletişim araçlarının gücünü ve etkinliğini artırmaktadır. Bu sayede yasama organının ve özerk sayıştay, ombudsman gibi kamusal denetim kurumlarının araştırma yeteneklerinde anlamlı artışlar meydana gelmektedir. Yine de kamu politikalarının oluşumu ve uygulanması sırasında teknokrat ve bürokratlar sürece yurttaşları dahil etmemektedirler. Önemli politik kararlar üretilirken konuyu toplumdan gizlemeleri veya bilgi akışını sınırlamaları, bilginin anlamlı bir şekilde toplumun geneline yayılmasını engellemektedir. Yöntemsel olarak yetkilerin çeşitli kurumlar arasında paylaşılmasına rağmen, nihai karar vericiler dışındakiler, genellikle uygulayıcılar olmaktan öte bir değer taşımamaktadırlar. Diğer bir anlatımla, temsili demokraside, Yeni Çoğulcuların deforme olmuş poliarşiyi düzeltmek amacıyla önerdikleri çözüm yolları da yetersiz kalmaktadır.

Genellikle kimin için, ne amaçla, ne kadar kaynak ayrılacağı toplumsal anlaşmazlıkların ana kaynağıdır. Kamu politikalarının oluşumuna katılım prosedürleri, yurttaşların görüşlerinin temsiliyetine dayanır (Heywood, 2015, s.56). Yurttaş görüşlerinin temsiliyeti, yönetim mekanizmalarınca desteklenmeli ve gerekli alanlara zamanında yönlendirilmelidir. Yurttaş görüşlerinin taranması ve derlenmesi genellikle spesifik bir konu üzerinde yoğunlaşarak o konuya ilişkin 'evet' veya 'hayır'/'destekliyorum' veya 'desteklemiyorum' şeklinde iki seçenek arasında tercih yapmaları suretiyle elde edilmektedir. Bu şekilde elde edilen tercih bildirimlerinde, dünya görüşlerinden arınmış, bağlantısı kopmuş, duru yanıtlara ulaşılabilmektedir. Dolayısıyla 'otorite'ye sahip olanlar büyük ölçüde yurttaşların davranışlarını düzenleme ve yönlendirme yetkisine sahip olmayı sürdürmektedirler (Gaus, 2000, s.41).

Bazı kamusal katılım mekanizmaları kötü biçimlenmiş veya gerçekçi olmayan görüşleri elemek üzerine tasarlanmıştır. Genellikle de böylesi eleme kriterleri eleştiriye açık değildir. Bu nedenle katılım mekanizmaları, bilgi derleme ve yönlendirme işlevleri yanında, Yeni Çoğulcuların hiç değinmediği toplumsal eğitim işlevini de üstlenmektedir. Doğru bilgilenme, pazarlık ve denetim mekanizmaları yanında temsili demokrasilerin gelişebilmesi için yeni katılım biçimlerinin geliştirilmesi de önemlidir. Çevre sorunlarının derinleştiği, kadına şiddetin yaygın bir uygulama

bulduğu, hayvan haklarının ihlal edildiği, suç oranlarının ve madde bağımlılığının gün geçtikçe arttığı günümüzde, kamu politikalarının belirlenen hedeflerine sapmadan ulaşabilmesi için artan ölçüde yurttaş-hükümet işbirliğine ve kitle desteğine gereksinimi vardır. Politikaların etkinliği akılcı ve sistematik katılıma bağlıdır.

Yeni Çoğulcu değerlendirmelerde kamu politikalarını merkezindeki devlet ile toplumsal kalkınmanın yararlanıcısı konumundaki yurttaşlar arasında üç olası gerilim kaynağı bulunmaktadır. Bunlar teknolojik bozulma, politik çarpıtma ve kültürel çelişkilerdir. Teknolojik anlamda karmaşık bir ortamda kamu politikalarının oluşturulması ve uygulanmasındaki zorluklar, yeni politikalar üretilmesinde yetersizliklere yol açmaktadır. Politik çarpıtma, işsizlik-büyüme-enflasyon seçenekleri arasında bir tercih yapmak zorunda kalan hükümetlerin, çeşitli baskılar altında sarf ettikleri sözlerde fark edilebilir. Yeni Çoğulcu değerlendirmede kültürel krizler, değerler erozyonundan kaynaklanmaktadır. Bu durum, post-materyalist ideolojilerin ortaya çıkmasına, yeni yaşam tarzlarının ve baskı gruplarının gelişmesine yansımaktadır. Yeni Çoğulcuları endişelendiren yeni politik güçlerin varlığı değil, bu hareketlerin moderniteyi topyekûn reddetmeleridir. Politik gerilimler, Yeni Çoğulcuların düşündüğü gibi modern toplumlarda her zaman bir uzlaşısı ile sona ermemektedir. Özellikle yönetimde olanlarla politik rakipleri arasındaki gerilimlerde her zaman bir konsensüs beklemek mümkün değildir. Bu nedenle devlet egemenliğini kullanımı sırasında gerek bilgi akışı ve gerekse yetki paylaşımı gibi Yeni Çoğulcu önerilerin başarı şansı son derece düşüktür. Lowi'nin(1971) değişiyse, politik rakipler arasındaki yarış sırasında, farklı tarafları aynı potada eritmek mümkün değildir (Lowi, 1971, s.53).

Sonuç ve Değerlendirme

Çoğulculuğun kökenleri egemenlik doktrininde devletin tekçi ve mutlakiyetçi konumunun reddedilmesinde bulunabilir. Grupların örgütlenmesi, örgütlerin özerkliği ve çeşitliliği düşünceleri, çoğulculuğun devletin tekçi konumlanışına karşı eleştiriler içerisinde geliştirilmiş ve değer bulmuştur. Herhangi bir toplumda ne kadar çok çeşitlilik varsa demokrasinin gelişimi de o denli mümkün ve gerekli olmaktadır. O kadar ki sivil örgüt ve kurumların gücü arttığı oranda devletin toplumsal kontrolü de mümkün hale gelmektedir. Kurumsal ve toplumsal çoğulculuk bir yandan hakların korunmasına bir yandan da toplumun gelişimine hizmet etmektedir.

Bireyci değerlerden hareketle düşüncelerini geliştirmelerine rağmen çoğulcular, geleneksel toplumsal bağların olmadığı veya ortadan kaybolduğu durumlarda, bireyciliğin tehlikelerinin de farkında olmuşlardır. Çoğulculuk, toplum içerisinde farklı grup ve gruplaşmaların çeşitliliğinin nesnel bir gerçeklik olduğunun kabul eden ve ideal politik bir sistem için çıkar gruplarının dinamiklerini davranışsal tarzda dikkate alıp vurgulayan bir kuramdır. Çoğulculuğun temeli olan çeşitlilik, ister küçük olsun isterse büyük olsun her bir grubun kendi çıkarlarına göre siyasetin bir parçası olduğunu ve diğerleri ile rekabet ettiğini göstermektedir. İdeal demokrasilerde politik gücün yayılmasıyla farklı çıkar grupları, kendi taleplerini karşılamak için mücadele edecek ve

iktidar merkezileşmediği için çıkar gruplarının tümü de bundan fayda sağlayacaktır (Miller, 1983, s.737). Devlet, siyasi sistemin iyi işlemesini gözeten ve çıkar grupları arasında çatışmalara aracılık eden bir hakem görünümündedir. Bir grubun başına gelen haksızlıklara tepki gösterilmezse veya bir grubun tüm sistemi tek başına yönetmesine ses çıkartılmazsa, bu durumun yaratacağı olumsuzluklar sistemin bütününe etkileyecektir (Self, 1985, s.79). Çoğulculuğun kontrol ve denge sistemi, hem egemenliğin tek merkezde toplanmasını ve hem de baskı düzeninin oluşması önündeki en büyük engeldir.

Çoğulculuk, 'yerel yaşam tarzları', 'kültürel çeşitlilik', 'yerinden yönetim', 'çeşitlilik içerisinde birlik' gibi bir takım çağdaş politik değerlerin gelişmesine hizmet etmiştir. Çoğulculuğun devletin menfaatleri ile toplum menfaatlerinin her zaman örtüşmediğini ortaya koyması, devletin eylemlerini sorgulayıcı bir alan da açmıştır. Bu bağlamda, Yeni Çoğulculuğun Yeni Liberalizmin düşünsel kaynaklarından biri olduğunu da söyleyebiliriz. Çoğulculuk, kalabalık/sürü oluşumların yok oluşunu ve birlik içerisinde yeni bir kimlik kazanmasına yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda da federalizm gibi politik yapılarda farklı etnik, dini, sınıfsal ve diğer ayrışma yaratabilecek toplumsal kategorilerden dolayı ortaya çıkacak gerilimleri sınırlayabilecek, farklılıkları bütün içerisinde kaynaştırabilecek ortak bir kimliğin oluşabileceğini de ortaya koymaktadır.

Çoğulculuk kuramının zayıf alanı ise toplumsal çeşitlilik içerisinde belirli grupların, sınıfların veya kişilerin başat konumda olabileceği ve diğer toplumsal bölüntüleri hegemonik veya benzeri tarzda etki altına alabileceğini yeterince dikkate almamasıdır. Esasında politik çoğulculuk, hipotetik bir tarzda toplumu çoğulcu ve doğal olarak da eşitlik ve özgürlük durumu içerisinde kavrarken, iktidarın tek elde toplanması ile var olan durumun bozulacağını iddiası ileri sürer. Oysa çoğulcu bir toplum yapısı içerisindeki başat grup veya gruplar o denli etkili olabilmektedirler ki diğer grupların iktidarı paylaşmaları veya beklentilerini yeterince karşılamaları her zaman mümkün olamamaktadır. Zayıf grupları koruyacak devletin hakem rolü, başat grupların etkisi altında işlevini yitirebilmektedir (Ellis, 1980, s.398). Miliband'ın tespiti ile ekonomik gücün yoğunlaşmasına koşut olarak mutlaka politik alanda da merkezileşme yaşanmaktadır (1989, s.204). Diğer bir anlatımla politikleşme, 'ontolojik' olarak uzlaşmaz bir karaktere sahiptir. Bu nesnel durumun ön kabulü birbirleriyle mücadele içerisindeki tarafların oluşturduğu birliğin, akılcı veya moral tarzda gizlenmesini önlemek için de gereklidir (Mouffe, 2001, s.115).

Çoğulcu kuramının zayıf noktalarından bir diğeri ise çeşitli çıkar grupları, yerel ve merkezi hükümet arasındaki politik güç dağılımını sağlayacak ve dengeleyecek çok güçlü ve uygulanabilir eşgüdüm mekanizmalarına gereksinim duymasındadır. Bu durum da devletin ciddi bir şekilde yeniden yapılanmasını gerektirmektedir. Çıkar gruplarının beklentilerini dikkate alan ve birbirlerine karşı dengeleyici mekanizmaların olması, politik sistem için sorunları ortadan kaldırmayacaktır. Bu kez toplumsal önceliklerin kime göre ve nasıl belirleneceği gibi sorunların çözümlenmesi gerekecektir. Kurumlar, örgütler arasında koordinasyon sorunu çözülmedikçe politik verimsizliğe yol açacaktır. Örneğin savunma ağırlıklı bir sermaye grubu düşük faizle yatırım kredileri veya AR-GE giderlerinin devletçe karşılanmasını talep ederken, finans sermayesi faiz oranlarının artırılmasını isteyebilir. Birbirine karşıt bu gibi beklentileri dengeleyecek devletin,

önceliğinin ne olacağına kolayca yanıt verilmesi mümkün değildir. Grup çıkarları ile 'ulusal' çıkarlar arasında ayırım nasıl yapılacaktır? Hangisi öncelik taşıyacaktır? Hepsinden önemlisi, devletin kendisi tarafsız bir kurum mudur? Tarafgirse hangi çıkar grubunun yanında olacak veya olması gereklidir? Tüm bu ve benzeri sorular, çoğulcu kuramın dünya görüşü içerisinde yanıt beklemektedir.

Kaynakça

- Ağaoğulları, M. A. (2006). *Ulus-Devlet ya da Halkın Egemenliği*. Ankara: İmge.
- Aktan, C. C. (1994). *Çağdaş Liberal Düşüncede Politik İktisat*. Ankara: Takav.
- Aminzade, R. (1973). Revolution and Collective Political Violence: The Case of the Working Class of Marseille, France, 1830-1871. *Working Paper#86*, Michigan: University of Michigan.
- Anderson, P.(2013). *Lineages of the Absolutist State*. London: Verso.
- Aron, R.(2011). *Demokrasi ve Totalitarizm*. Ankara: Kadim.
- Bakunin, M. (2000). *Devlet ve Anarşi*. Ankara:Öteki.
- Barros, G. (2010). Herbert A. Simon and the Concept of Rationality: Boundaries and Procedures, *Brazilian Journal of Political Economy*. 30 (3): 455–472. URL: <https://www.scielo.br/pdf/rep/v30n3/a06v30n3.pdf>
- Bell, D.(1962). *The End of Ideology*. New York: Collier.
- Bell, D.(1976). *The Coming of Post-Industrial Society*. Harmondsworth: Penguin.
- Bentley, A.F. (1908). *The Process of Government-A Study of Social Pressures*. Chicago: University of Chicago.
- Brown, W.(2010). *Artık Hepimiz Demokratız..., Demokrasi Ne Alemde?*. İstanbul: Metis.
- Buchanan, J. M. & Tullock, G.(1962). *The Calculus of Consent*. Ann Harbor MI: University of Michigan.
- Carnap, R. (1956). *Meaning and Necessity: a Study in Semantics and Modal Logic*. Chicago: University of Chicago.
- Cerny, P.G.(2006). Plurality, Pluralism and Power: Elements of Pluralist Analysis in an Age of Globalization. Rainer Eisfeld (Ed.), *Pluralism: Developments in Theory and Practice of Democracy* içinde (s.81-110). Farmington: Barbara Budrich.
- Colonicos, A. (1989). *Marxist Theory*. Oxford: Oxford University.
- Crowder, G.(1994). Pluralism and Liberalism, *Political Studies*,42/1.s.293-305. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.1994.tb01913.x>
- Dahl, R. (1971). *Polyarchy*. New Haven: Yale University.
- Dahl, R. (1993). *Demokrasi ve Eleştirileri*. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı.
- Downs, A. (1957). *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper Collins.
- Dunleavy, P. & O'leary, B.(1987) *Theories of the State-The Politics of Liberal Democracy*. Chicago: New Amsterdam.
- Dyson, K.H.F. (2009). *The State Tradition in Western Europe*. Colchester:ESPR.
- Eagleton, T.(2011). *İdeoloji*. İstanbul: Ayrıntı.
- Ellis, E.D. (1980). The Pluralistic State. *The American Political Science Review*-14, s.393-407. DOI: <https://doi.org/10.2307/3235050>
- Erdoğan, G. (2005). Birleştirici Demokrasi Devlet-Sivil Toplum İlişkisinin Yeniden Yapılandırılması için bir Analiz Aracı Olabilir mi?. Lütfi Sunar (Ed.), *Sivil Toplum ve Demokrasi* içinde (s.23-54), İstanbul: Kaknüs.

- Erdoğan, M. (2005). *Sivil Toplum: Bir Kavramın Anatomisi*. İstanbul: Aktüel.
- Eroğul, C.(1999). *Devlet Nedir?*. Ankara: İmge.
- Eryılmaz, B.(2004). *Bürokrasi ve Siyaset; Bürokratik Devletten Etkin Yönetime*, İstanbul:Alfa.
- Eryılmaz, B.(2009). *Kamu Yönetimi: Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar*. Ankara: Okutman.
- Etzioni, A.(1993). *The Spirit of Community: Rights, Responsibilities, and the Communitarian Agenda*. New York: Crown.
- Held, D.(1994). *Models of Democracy*, Cambridge: Polity.
- Halebsky, S.(1976). *Mass Society and Political Conflict: Towards A Reconstruction of Theory*, Cambridge: Cambridge University.
- Helfand, Michael, ed. (2015). *Negotiating State and Non-state Law: The Challenge of Global and Local Legal Pluralism*. Cambridge: Cambridge University.
- Heywood, A., (2007). *Siyaset*. Ankara: Adres.
- Heywood, A. (2015). *Siyasetin Temel Kavramları*.Ankara: Adres.
- Hirst, P.Q.(ed)(1993). *The Pluralist Theory Of The State*. London: Routledge.
- Hobbes, T. (2016). *Leviathan-Bir Din ve Dünya Devletinin İçeriği, Biçimi ve Kudreti*. İstanbul:YKY.
- Galbraith, J.K.(1969). *The New Industrial State*. Harmondsworth: Penguin.
- Galbraith, J.K.(1974). *Economics and the Public Purpose*. Harmondsworth: Penguin.
- Gaus, G. F.(2000). *Political Concepts and Political Theories*. Boulder: Westview.
- Giddens, A. (2004). *Modernliğin Sonuçları*. İstanbul, Ayrıntı.
- Gierke, O.(2002). *Community in Historical Perspective*. Cambridge: Cambridge University.
- Kapani, M. (2004). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Bilgi.
- Kazgan, G. (1997). *Küreselleşme ve Yeni Ekonomik Düzen, Ne Getiriyor, Ne Götürüyor, Nereye Gidiyor*. İstanbul :Altın.
- Köker, L.(2006). Seçim Siteleri ve Siyasi Çoğulculuk Demokratik Meşruluk Açısından Bir Değerlendirme, *Anayasa Yargısı Dergisi*(23), s.199-210. URL: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/939250>
- Krouse, R. W. (1982). Polyarchy & Participation: The Changing Democratic Theory of Robert Dahl, *Polity*, Vol.14, No.3, (Spring, 1982), s. 441-463. DOI: <http://dx.doi.org/10.2307/3234535>
- Lasswell, H. (1966). *Politics: Who Gets What, When, and How*. New Haven: Meridian.
- Lévi-Strauss, C.(1966). *The Savage Mind*. Chicago: University of Chicago.
- Lindblom, C.(1959). The Science of Muddling Through. *Public Administration Review* 19-2, s.79-88. DOI: <https://doi.org/10.2307/973677>.
- Lindblom, C. E. (1977). *Politics And Markets: The World's Political-Economic Systems*. New York: Basic.
- Lipset, S. M.(1971). Europe:The Politics of Collective Bargaining, M. Rejai (ed.), *Decline of Ideology* içinde (s.76-108) , New York:Adline Atherton.
- Locke, J. (2016). *Yönetim Üzerine İkinci İnceleme*. Ankara: Serbest.
- Lowi, T. J.(1971). *The Politics of Disorder*. New York: Basic.
- Luhmann, N. (1979). *Trust and Power*. New York: John Wiley&Sons.
- Mclennan,G.(1989). *Pluralism*. Buckingham: Open University.
- Menger, C.(1963). *Investigations into the Methods of the Social Sciences with Special Reference to Economics*, New York: University of New York.
- Miliband, R.(1989). *Divided Societies: Class Struggle in Contemporary Capitalism*. Oxford: Oxford University.

- Mill, J. S. (2017). *Faydacılık*. İstanbul: Alfa.
- Miller, N. R.(1983). The Pluralism and Social Choice. *The American Political Science Review*, Vol. 77, No. 3.,s. 734-747. DOI: <https://doi.org/10.2307/1957271>
- Mills, C. W. (1956). *The Power Elite*. New York: Oxford University.
- Mills, C. W. (1974). *İktidar Seçkinleri*. Ankara: Bilgi.
- Mouffe, C. (2001). *Demokratik Paradoks*. İstanbul: Epos.
- Montesquieu (2017). *Yasaların Ruhu Üzerine*. İstanbul: İş Bankası Kültür.
- Mouzelis, N. P. (2003). *Örgüt ve Bürokrasi*. Konya: Çizgi.
- Oilman, B. (1998). *Market Socialism: The Debate Among Socialists*. London: Routledge.
- Özkan, A.(2007). *Siyasal İletişim Stratejileri*. İstanbul: Tasam.
- Parsons,T.(2005). *Social System*. London: Routledge.
- Rosanvallon, P. (2004). *Refah Devletinin Krizi*. Ankara: Dost.
- Russell, P. H. (1987). *Political Pluralism , Political Science and Political Theory*. London: Routledge.
- Savaş, V. F.(1999). *İktisatın Tarihi*, Ankara: Siyasal.
- Savran, G.(1987). *Sivil Toplum ve Ötesi Rousseau-Hegel-Marx*. İstanbul:Alan.
- Schmidt, B.C.(1998). *The Political Discourse of Anarchy*. New York: State University of New York.
- Self, P. (1985). *Political Theories of Modern Government: Its Role and Reform*. London: George Allen &Unwin.
- Simon, H. A. (1957). *Models of Man, Social and Rational: Mathematical Essays on Rational Human Behavior in a Social Setting*. New York: John Wiley and Sons.
- Slattery, M.(2003). *Sosyolojinin Temel Fikirleri*. İstanbul:Sentez.
- Şenel, A. (1995). *Siyasal Düşünceler Tarihi*. Ankara: Bilim ve Sanat.
- Şenkal, A. (2005). *Küreselleşme Çağında Sosyal Politika*. İstanbul: Alfa.
- Tocqueville, A. (2016). *Amerika'da Demokrasi*. İstanbul: İletişim.
- Turner, B. (2007). *Eşitlik*. Ankara: Dost.

Political Pluralism and the State

Canan SEZENLER***
Ejdan SADRAZAM****

Pluralism is often considered to be identical with liberal democracy but limiting itself to liberalism is against the assumptions of pluralism. It is the belief that more than one thing exists or should be in every field. In the legitimacy crisis of liberal democracy, which manifests itself in the form of insufficient representation institutions and passive citizen criticism, it is recommended to redefine the state-society relations in a pluralistic way.

Even sovereignty for pluralism cannot be grasped in a singular manner. It must be divisible and shareable. Pluralism asserts plurality in philosophical beliefs and practice, institutions, and societies. Values can never be reduced to a single hierarchical system. German Lawyer Otto Von Gierke argued that the Church and guilds had a certain degree of sovereignty in the Middle Ages. According to the pluralists who act according to this argument, while the Church and guilds had freedom even in the Middle Ages, civil society organizations or non-governmental organizations should have freedom and autonomy today.

In other words, Jean Badin's single, inalienable, indivisible, unlimited, and absolute sovereignty argument is not true. On the contrary, pluralism is at the core of sovereignty and has a divisible nature. According to Laski, it is not possible to say that the mainstream sovereignty theory is valid in terms of political philosophy. Political obligation is a moral problem. There is no superior principal /valid basis for the state to force its citizens to obey.

The intellectual roots of pluralism can be summarized as follows: The beginning of pluralism is based on the rejection of the absolutist position of the state in the doctrine of sovereignty. Diversity in society contributes to the development of democracy. So much so that as the power of civil society increases, the state becomes socially controllable. In other words, institutional and social pluralism serves the protection of rights on the one hand and the development of society on the other hand. Although they build their thinking based on individual values, pluralists are also aware of the dangers of individualism when traditional social ties are absent or disappeared.

*** European University of Lefke, E-mail: 186255@std.eul.edu.tr : ORCID:0000-0002-7407-4948

**** Near East University, E-mail: ejdan.sadrazam@neu.edu.tr : ORCID: 0000-0002-4623-3040

There was a rapid increase in the functions of the State in Western societies after the Second World War. Keynesian economic policies were at the core of the practices. According to Keynes, it was not possible for the market alone to reach full employment, as neoclassical theory admits. To achieve full employment, the public sector needs to be expanded. According to Marxists, the reason why the state so surrounded the masses was the reproduction of labor, taking the cost of reproduction from the shoulders of the ruling classes.

Despite all the interventions of the state, capitalism continued to experience crises. Traditionally neglected racial and gender discrimination, and environmental problems have led to struggles with various levels of reaction. Just as in the past the reaction of the masses to centralization led to the development of democracy, now struggles within civil society have led to the emergence of pluralism. Representative institutions are still considered necessary conditions if they are not sufficient conditions for the existence of a true liberal democracy. Similarly, individuals and parties should be legally guaranteed to be able to participate in free elections and enjoy basic civil liberties, including freedom of expression, and political rights. In a pluralist culture, citizens insist on participating in decisions that affect them. Making informed decisions means accepting the ability to give up an administration that ignores public choice or violates established democratic practices.

Neo-Pluralists do not appreciate the idea that economic forces determine social preferences. Elected governments, and therefore citizens, can express their demands through the democratic process. In this context, Charles Lindblom's studies, which examine the relationship between institutional-based decision mechanisms and the functioning of the state as a distributor of resources and values, are important. According to Lindblom, rational relations do not work when making decisions of executives and bureaucrats in the real world.

According to Neo-Pluralists, the greatest danger in a liberal democracy is the possibility of large corporations manipulating citizens to their will. Although there is the existence of so many sub-administrative units, the citizens cannot directly control the developed state as a whole. Despite all its flaws and failures, Neo Pluralists believe that the Western-style liberal state continues to be the most economical, rational, and advanced administrative organization in the modern era.

Traditional policies such as elections and inter-parties competition are of secondary importance in the evaluations of the New Pluralists. They mention that class-based political divisions will decline, post-industrial societies will be free from ideologies and the influence of representative institutions on the functions of the state will decrease, and the importance of entrepreneurship will increase in liberal democracies in their proposals. The state should end its interventions in social life, especially the economy, and interest groups should be allowed to compete freely.

However, Neo-Pluralists also supported a series of new views that gradually emerged at the boundaries of old ideological frameworks, such as environmental movements that opposed the environmental problems created by industrial society.

The weakness of the New Pluralism theory is that it does not take into account that certain groups, classes, or individuals may be in the dominant position in social diversity and affect others in a hegemonic way. In fact, pluralism's definition of power is hypothetical. It tries to show that the natural state of equality and freedom will deteriorate with the monopoly of power. In other words, the New Pluralism must admit the politicization itself has an 'ontologically' irreconcilable character. Acceptance of this objective situation implies a union of parties fighting each other. It is important to remove the rational or moral veil covering these facts.